

SAMEN TEGEN KINDERARMOEDE

Een nationaal plan om de situatie en het welzijn van kinderen en ouders te verbeteren

SAMEN TEGEN KINDERARMOEDE

INHOUDSTAFEL

Voorwoord

1. Kinderarmoede in België

1.1. Hoe is de situatie?

1.2. Samen werken in de strijd tegen kinderarmoede in België

1.3. De Verenigde Naties en Europa strijden tegen kinderarmoede

2. Waarom een nationaal plan voor de bestrijding van kinderarmoede?

3. Het actieplan

3.1. Kinderen moeten opgroeien in families met voldoende middelen om waardig te leven

A. Ouders helpen om voldoende te verdienen en hen helpen als ze het nodig hebben

B. Ouders ondersteunen om werk en gezinsleven te combineren

3.2. Gezinnen moeten toegang krijgen tot kwaliteitsvolle diensten

- A. Speciale aandacht voor jonge kinderen
- B. Speciale aandacht voor de gezondheid
- C. Een kwaliteitsschool voor elk kind
- D. Samenwerking tussen alle diensten

3.3. Kinderen hebben het recht om gehoord te worden en moeten kunnen deelnemen aan sociale en culturele activiteiten

- A. Kinderen geven hun mening
- B. Kinderen nemen deel aan sociale activiteiten, zoals cultuur en sport

3.4. Hand in hand werken

4. Tot besluit

I KIND OP 5 RISKEERT IN ARMOEDE TE VALLEN

VOORWOORD

Beste jongere,

In België leeft één kind op vijf in armoede of met een risico op armoede. Deze situatie is erg en er moet snel iets aan veranderen. Armoede raakt mensen – en zeker kinderen – op veel vlakken. Armoede is immers meer dan niet genoeg geld hebben.

Slechte voeding, kwetsbare gezondheid, gevoelens van schaamte, beperkte onderwijskansen zijn maar enkele factoren die een negatieve impact hebben op de verschillende domeinen van het leven en de ontwikkeling van kinderen in armoede. Kinderen zijn de volwassenen van de toekomst. Maar ze tellen ook vandaag! Dat is waarom ik dit actieplan opstelde, samen met mijn collega-ministers van de verschillende regeringen in ons land wil ik er echt iets aan doen.

Het is de eerste keer dat in ons land een plan wordt gemaakt voor het bestrijden van kinderarmoede. De plannen die we maakten in het “Nationaal Kinderarmoedebestrijdingsplan” gaan over kinderen, maar ook over hun ouders. Die zijn natuurlijk heel belangrijk. We schreven in het plan waar we naartoe willen tegen 2014. Dit plan is een soort kaart die we willen gebruiken om op een punt te geraken. Het geeft de richting aan van onze acties als ministers. Het wordt niet makkelijk om er te geraken (de ministers hebben 140 acties voorgesteld!) maar het plan is belangrijk omdat daarmee alle neuzen in dezelfde richting staan en omdat we daarmee ook duidelijk maken dat we er samen voor willen gaan.

Het plan werd geschreven voor en door volwassenen. Ik wilde een eigen versie voor kinderen en jongeren omdat jullie betrokken partij zijn, natuurlijk. Ik koos –samen met een groep jongeren- een aantal punten uit het plan om aan jullie voor te leggen als voorbeelden van de acties van de ministers.

Daarmee willen we jullie informeren over wat wij doen. Maar als jullie zelf ideeën en voorstellen hebben, dan hoor ik dat ook graag! Stuur dan een e-mail naar jongereninspraak@mi-is.be.

Ik wil mijn collega's van alle regeringen bedanken voor de goede samenwerking. Ik wil ook alle organisaties danken die helpen bij de realisatie van het plan. Verder wil ik in het bijzonder alle jongeren bedanken die meewerkten aan deze speciale versie van het plan.

En nu: aan het werk !

De Staatssecretaris voor Armoedebestrijding

I. KINDERARMOEDE IN BELGIË

I.1. Hoe is de situatie?

Armoede is een heel ingewikkeld probleem. Een kind dat in armoede leeft, heeft meer kans om ziek te worden, om geen hoger diploma te behalen en heeft minder sociale contacten. Een kind in armoede begint zijn leven met minder kansen dan een ander kind. Sommige families of personen hebben meer kans om arm te worden dan andere.

Armoede raakt te veel kinderen in België en de situatie wordt erger. Kinderen in België hebben meer kans om arm te zijn dan volwassenen. Het risico op armoede bij kinderen verhoogt elk jaar. Er zijn nu 424.000 kinderen in België die in armoede leven (op een totaal van 2.214.156 kinderen van 0 tot 17 jaar). In vergelijking met de rest van Europa doet België het slechter dan de meeste andere landen als het over armoede bij hele jonge kinderen gaat (tussen 0 en 5 jaar); slechts 4 andere Europese landen hebben nog slechtere cijfers dan België.

Bijvoorbeeld:

- als een gezin maar één ouder telt. Bijna één op drie van die families lopen het risico op een leven in armoede;
- jongeren onder de 18 jaar die wonen in een gezin waar niemand werkt of waarvan de ouders maar weinig werken. Bijna drie op vier van hen leven met een verhoogd risico op armoede;
- kinderen waarvan de ouders niet uit Europa komen. Eén op twee van hen lopen risico op een leven in armoede..

« Armoede,
bestaat dat nog in
België? »

Armoede gaat niet alleen over een gebrek aan geld.

Leven in armoede gaat niet alleen over rondkomen met heel weinig centen, armoede heeft vele gezichten. Het gaat ook over wonen in een woning die te klein is, die soms vochtig is en koud. Of wonen in een buurt waar geen parken of bomen zijn. Soms is armoede ook de reden waarom jongeren het niet goed doen op school, omdat hun ouders hen minder kunnen helpen bij het studeren of omdat er thuis geen rustige plaats is om te studeren. Kinderen in armoede hebben soms meer problemen met hun gezondheid omdat ze niet zo snel naar een dokter of naar de tandarts gaan want dat is duur. Armoede kan ook betekenen dat je minder aan sport doet of niet naar de muziekschool kan gaan. Kinderen in armoede gaan minder vaak naar de film of naar een museum. Kinderen voelen zich soms ook uitgesloten omdat ze minder mooie kleren dragen of omdat ze niet kunnen deelnemen aan dezelfde activiteiten als andere kinderen.

I.2. Samen werken in de strijd tegen kinderarmoede in België

Alle regeringen in België (de federale regering, de regeringen van de gemeenschappen en de gewesten) besloten samen te werken om armoede bij kinderen te verminderen. De ministers van deze regeringen spraken af wie wat zal doen. Er komt een betere coördinatie en een betere afstemming van alle acties. Alleen door samen te werken kunnen we ervoor zorgen dat de vele gezichten van armoede aangepakt worden.

Alle krachten worden gebundeld om kinderen in armoede een goede toekomst te geven. Al de actiepunten van al die regeringen staan opgesomd in dit plan.

I.3. De Verenigde Naties en Europa strijden tegen kinderarmoede

Overall in de wereld zijn er kinderen die in armoede leven. De strijd tegen kinderarmoede gaat de hele wereld aan. Het Belgisch plan tegen kinderarmoede steunt op internationale afspraken.

Al in 1989 hebben de Verenigde Naties, een organisatie van alle landen ter wereld, het kinderrechtenverdrag goedgekeurd. Daarin worden de rechten van het kind opgesomd en de meeste landen beloven om die rechten te respecteren.

Het verdrag zegt:

- er mag geen discriminatie zijn tussen kinderen: dat wil zeggen dat alle kinderen gelijk zijn;
- het belang van het kind staat centraal: bij nieuwe regels en wetten moet men eerst nadenken over wat het beste is voor kinderen;
- het recht op leven en ontwikkeling: elk kind heeft het recht om te leven en heeft recht op goede zorg en bescherming;
- het recht op participatie: elk kind heeft het recht om zijn of haar mening te geven over alle zaken die het kind aangaan en elk kind heeft het recht om actief deel te nemen aan allerlei activiteiten.

De Verenigde Naties geven België regelmatig advies over de kinderrechten. In 2010 vroegen de Verenigde Naties aan België om meer aandacht te hebben voor de mening van kinderen en om op te treden tegen armoede bij kinderen. Ze vroegen ook om een betere samenwerking in ons land.

Ook binnen de Europese Unie hebben de landen zich ertoe verbonden om de rechten van kinderen te beschermen. In 2010 heeft de Europese Unie een actieplan opgesteld: de 'Europa 2020 Strategie'. Met dat plan willen de Europese landen tegen 2020 de armoede sterk verminderen. Kinderen en jongeren krijgen een centrale plaats in dit plan. Zo willen ze er bijvoorbeeld voor zorgen dat kinderen en jongeren regelmatig naar school gaan en niet moeten stoppen met school voordat ze een diploma hebben.

Om armoede bij kinderen en jongeren aan te pakken, is er zelfs een speciale tekst gemaakt, met veel aanbevelingen voor de landen van de Europese Unie. De landen krijgen zo van Europa raad en advies.

De Europese Unie (EU), wat is dat?

De Europese Unie is de vereniging van 28 Europese landen. Er zijn meer dan 500 miljoen inwoners in de Europese Unie. Deze landen ijveren samen voor meer vrede en stabiliteit en voor een betere economie. Ze nemen samen beslissingen over landbouw, over werk, over economie, over armoede... Alle landen die lid zijn van de EU moeten die beslissingen naleven.

Elk land van de Europese Unie moet jaarlijks een eigen actieplan opmaken waarin staat wat hun land gaat doen tegen armoede. Ook België maakt werk van de strijd tegen armoede, in het bijzonder bij kinderen.

Als je meer wil weten over de Europese Unie, kijk dan op deze website: <http://europa.eu/kids-corner>

2. Waarom een nationaal plan voor de bestrijding van kinderarmoede?

Er zijn veel kinderen, ook in België, die leven in armoede of die op één of andere manier uitgesloten worden. Nochtans zegt artikel 23 van de Belgische Grondwet, de belangrijkste wet van het land, dat iedereen recht heeft op een menswaardig leven. De samenleving moet investeren in kinderen, omdat kinderen de toekomst zijn. Investeren in kinderen betekent investeren in de toekomst. We moeten vermijden dat volgende generaties opgroeien in armoede.

Het nationaal plan voor de bestrijding van kinderarmoede is gericht op kinderen en jongeren van 0 tot 18 jaar. Het plan heeft vooral aandacht voor:

- kinderen die opgroeien in extreme armoede. Het is heel belangrijk om de kwetsbaarheid van de meest arme kinderen aan te pakken;
- hele jonge kinderen van 0 tot 3 jaar en baby's die nog niet geboren zijn. Het is heel belangrijk dat hele jonge kinderen niet in armoede opgroeien. Want als jonge kinderen opgroeien in armoede dan kan dat zware gevolgen hebben wanneer ze later volwassen zijn;
- tieners tot 18 jaar. De overgang van kindertijd naar volwassene is een belangrijke fase in het leven waarin jongeren nieuwe uitdagingen tegenkomen en misschien ook nieuwe problemen. Jongeren moeten dan mooie vooruitzichten hebben en nieuwe kansen. Ze moeten actief kunnen deelnemen aan de samenleving.

Met het plan wil de regering het leven van kinderen in armoede en hun ouders verbeteren en ook al het mogelijke doen om te voorkomen dat andere kinderen arm worden. Daarvoor moeten er niet alleen acties gebeuren voor kinderen, maar ook voor hun ouders en hun gezin. De ouders zijn verantwoordelijk voor de opvoeding van hun kinderen. Ze moeten dan ook de nodige steun krijgen om hun rol als ouder goed te kunnen vervullen.

In het plan worden kinderen als personen met een eigen mening beschouwd. Kinderen en jongeren werkten mee aan het schrijven van deze kindvriendelijke versie van het plan. Ook de mening van andere jongeren over het plan en over de acties die daarin staan, is belangrijk. Alle kinderen en jongeren kunnen hun ideeën en hun mening geven en mailen naar dit e-mailadres: jongereninspraak@mi-is.be. Die opmerkingen zullen helpen bij het verbeteren van het plan.

Het is belangrijk dat kinderen en jongeren weten wat er voor hen wordt gedaan. Scholen en verenigingen kunnen de verschillende actiepunten bespreken.

Menswaardig leven:

een leven in overeenstemming met de menselijke waardigheid; zo dat niemand zich hoeft te schamen.

Er werd ook een 'armoedebarmeter' gemaakt,

een instrument voor het meten van de armoede, onder andere bij kinderen. Een barometer is een instrument dat zegt of het zal regenen of niet, en de minister heeft nu een barometer gemaakt om te meten of de armoede in België verhoogt of vermindert. Elk jaar wordt die barometer gebruikt om te kijken wat er al veranderd is en wat nog beter kan.

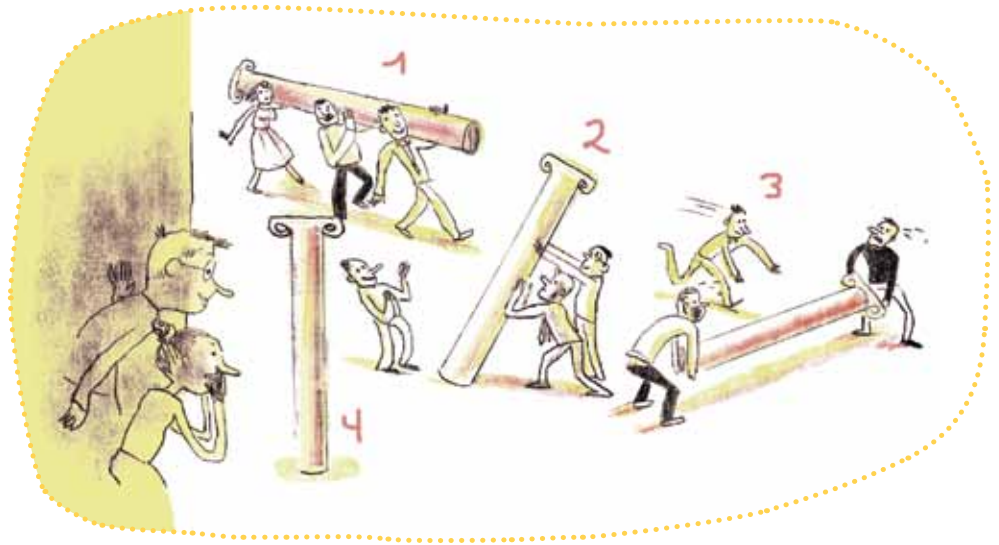
Armoedecijfers en meer uitleg over de armoedebarmeter vind je op deze website: <http://barometer.mi-is.be>.

Daar vind je ook een pedagogische handleiding met meer uitleg over de barometer.

« Hoe kan ik weten of al die plannen worden uitgevoerd? »

3. HET ACTIEPLAN

Het actieplan is opgebouwd rond drie belangrijke thema's om armoede bij kinderen te bestrijden en om hun welzijn te verbeteren. Het zijn dezelfde thema's die de Europese Unie belangrijk vindt. Dat zijn de drie belangrijkste pijlers (doelstellingen) waarop het plan werd gebouwd:

1. Iedereen moet over de middelen beschikken om te leven: gezinnen moeten voldoende geld hebben om menswaardig te leven;
2. Iedereen moet toegang hebben tot de nodige, kwaliteitsvolle diensten: ouders moeten scholen en opvang kunnen vinden voor hun kinderen en alle kinderen moeten kunnen kiezen voor vrijetijdsactiviteiten zoals sport en cultuur;
3. Kinderen moeten actief kunnen deelnemen aan de samenleving: zij moeten hun mening kunnen geven, maar ook kunnen deelnemen aan sociale activiteiten.

Om deze doelstellingen te bereiken, moeten alle regeringen en ministers in België overleggen en samen afspraken maken. Iemand moet die samenwerking ook coördineren. Dat is de vierde pijler van het plan: samenwerken en partnerschappen opzetten.

In dit plan lees je voor elke pijler eerst wat men wil bereiken, daarna hoe men dit wil bereiken. Ten slotte geven de acties aan wat de ministers concreet doen.

3.1. Kinderen moeten opgroeien in families met voldoende middelen om waardig te leven

Om voldoende geld te hebben, moeten ouders kunnen werken. Het is dan ook belangrijk dat ze hulp krijgen om werk te vinden en ook om de kinderen op te vangen terwijl ze werken.

A. Ouders helpen om voldoende te verdienen en hen helpen als ze het nodig hebben

Armoede gaat niet alleen over te weinig geld hebben, maar geld is wel belangrijk. Een goede baan hebben is één van de beste manieren om uit de armoede te geraken. Kinderen die leven in een gezin waar weinig of niet wordt gewerkt, zijn erg kwetsbaar: meer dan drie op vier van hen leven onder de armoedegrens.

De armoederisicogrens

Het armoederisico geeft aan hoeveel personen in een gezin leven waarvan het beschikbaar inkomen onder een bepaalde minimum inkomensgrens valt. Door dit lage inkomen lopen zij het risico te leven in armoede.

Algemeen wordt gesteld dat een gezin met twee volwassenen en twee kinderen 2.100€ per maand nodig heeft. Dat bedrag werd vastgesteld op basis van de levensduurte in september 2013. Zoveel geld is nodig om een huis te hebben dat ruim genoeg en goed verwarmd is, om de kinderen naar school te laten gaan zonder zorgen te hebben over de kosten, om gezond te eten, om te ontspannen in de sportclub of om deel te nemen aan culturele activiteiten.

Als een gezin minder heeft dan 2.100€ per maand en geen ander bezit heeft, dan zeggen we dat het gezin in armoede leeft of dat het gezin een hoog risico loopt om in armoede te vervallen.

Eén van de grote uitdagingen om armoede tegen te gaan is de mensen helpen om kwaliteitsvol betaald werk te vinden. Voor sommige ouders is het niet mogelijk om snel werk te vinden. Daar kunnen veel redenen voor zijn: ze hebben gezondheidsproblemen, ze spreken de taal niet, ze hebben zware tegenslag gehad waardoor ze hun zelfvertrouwen kwijt zijn of misschien hebben ze een verslavingsprobleem (drugs of alcohol).

In dat geval zal een maatschappelijk werker van het OCMW hen helpen om een andere activiteit te vinden waardoor ze terug kunnen integreren. Het kan gaan om taallessen, vrijwilligerswerk, praatgroepen, enzovoort. De bedoeling is dat ze weer onder de mensen komen en weer zelfvertrouwen krijgen. Dat wordt sociale activering genoemd. Terwijl de ouders deelnemen aan deze activiteiten krijgen ze geld om met hun gezin van te leven: ze krijgen een leefloon van het OCMW.

Om de gezinnen met kinderen nog beter te steunen zijn er bijkomende acties nodig.

Zo zijn er acties om de school goedkoper te maken. Volgens de Grondwet moet de toegang tot onderwijs gratis zijn. In de realiteit zijn scholen niet altijd gratis, maar ze moeten in elk geval heel goedkoop en betaalbaar zijn voor iedereen. Sommige ouders kunnen bijkomende steun krijgen voor het betalen van de schoolrekeningen. De scholen moeten die mogelijkheid tot bijkomende steun beter uitleggen aan de ouders. Een andere mogelijkheid is dat die steun, zoals een studiebeurs, automatisch bij de juiste mensen terecht komt. Ouders moeten dan niet zelf op zoek gaan naar informatie.

Scholen moeten ervoor zorgen dat schoolreizen, uitstapjes zoals zeeklassen of bosklassen niet veel kosten zodat alle leerlingen mee kunnen gaan. Ook bij keuze van het schoolmateriaal moeten scholen opletten dat ouders geen te dure materialen moeten kopen.

Het hoger onderwijs is vaak erg duur. Studenten moeten elk jaar inschrijvingsgeld betalen. In de toekomst zal het inschrijvingsgeld worden beperkt. Dat betekent dat sommige studenten minder zullen betalen en dat studenten die een studiebeurs hebben het inschrijvingsgeld niet moeten betalen. Een studiebeurs betekent dat studenten met weinig geld een som geld krijgen om te helpen hun studies te betalen (het inschrijvingsgeld en andere kosten, zoals een kot, schoolboeken enzovoort.)

In het plan staan ook acties om eenoudergezinnen te helpen. In een eenoudergezin zorgt een vader of een moeder alleen voor de kinderen. Dat betekent ook dat er maar één loon (of uitkering) binnenkomt in dat gezin. De andere ouder betaalt dan geld voor het levensonderhoud van zijn kinderen, de zogenoemde alimentatie. Soms betaalt die ouder niet, om allerlei redenen. Men wil er nu voor zorgen dat die toch op tijd zal betalen.

Voor ouders in co-ouderschap (dat wil zeggen dat de kinderen een deel van de tijd bij hun vader wonen en een deel bij hun moeder) is het niet altijd eenvoudig om hun kinderen bij hen thuis te zien. Zij moeten allebei een huis of een appartement hebben dat ruim genoeg is voor wanneer de kinderen er zijn, ook als ze de rest van de tijd alleen in de woning wonen. De huur van een grote woning is meestal duur.

Het OCMW, ken je dat?

Het OCMW, of voluit het Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn, is een dienst die in elke gemeente bestaat. Je kan er naartoe als je problemen hebt. Vaak vragen mensen hulp van het OCMW als ze geldproblemen hebben: zoals ouders die geen werk hebben en die geen recht hebben op werkloosheidsuitkering.

Maar er zijn ook andere redenen waarom mensen soms geldproblemen hebben: bijvoorbeeld wanneer iemand scheidt of een zware ziekte krijgt, wanneer iemand geen werk kan vinden omdat het diploma ontbreekt, wanneer iemands ouders al arm waren, enzovoort.

Bij het OCMW werken maatschappelijk werkers die samen met de mensen in armoede kijken wat ze kunnen doen om hen uit deze moeilijke situatie te helpen. Ze helpen hen om werk te vinden, ze geven hen geld om van te leven of om de verwarming van te betalen (of eten of medicijnen). Dat noemt men het leefloon. Dat is het geld dat het OCMW betaalt aan mensen die anders niet genoeg hebben om menswaardig te leven. Er zijn verschillende voorwaarden waaraan je moet voldoen voor je recht hebt op een leefloon.

Het leefloon is niet voorzien op het co-ouderschap. Omdat steeds meer ouders scheiden, moet er iets veranderen. Kinderen moeten gemakkelijker bij beide ouders kunnen verblijven, ook als die gescheiden zijn. De overheid wil hier iets aan doen: men zal bekijken of het leefloon voor ouders in co-ouderschap kan aangepast worden.

Wanneer je 18 bent, heb je soms ook recht op een leefloon. Veel jongeren weten dat niet. Daarom zal er nu meer informatie worden gegeven en worden er brochures gemaakt waarin staat welke rechten mensen, en dus ook jongeren, hebben en wat ze ervoor moeten doen. Het OCMW kan ook jongeren helpen om werk te vinden of om hun studies af te maken.

B. Ouders ondersteunen om werk en gezinsleven te combineren

Het is belangrijk voor kinderen dat hun ouders voldoende tijd met hen kunnen doorbrengen. Daarom moet alles gedaan worden zodat de twee ouders, indien ze dat wensen, even veel verantwoordelijk zijn voor de kinderen en voor het huishouden.

Gedurende lange tijd werd het normaal gevonden dat de vrouwen – moeders- zich bezig hielden met de kinderen en het huishouden terwijl de mannen –vaders- uit werken gingen om geld te verdienen. Vandaag vinden de meeste mensen het normaal dat alle taken verdeeld worden tussen vader en moeder. Maar: oude gewoonten veranderen traag...

Het is belangrijk dat de mannen die dat wensen ook voor hun kinderen en het huishouden kunnen zorgen. Vrouwen en mannen moeten gelijke kansen hebben, zowel thuis als op het werk.

« Wat moet ik doen als ik 18 ben en geen geld heb om van te leven? Wie kan me dan helpen? »

De keuze van de ouder

Gezinnen moeten zelf kunnen kiezen hoe ze hun leven organiseren. Vandaag zijn het vooral vrouwen die deeltijds werken. Dat is niet altijd de beste situatie voor een vrouw want het is soms moeilijker om een kwaliteitsvolle baan te vinden als je deeltijds werkt. Wie deeltijds werkt, verdient bovendien ook minder en daardoor is het moeilijker om later een goed pensioen te krijgen.

Sommige vaders zouden graag meer tijd hebben voor hun kinderen en voor het huishouden. Maar soms durven ze niet aan hun baas vragen om minder te werken. Soms schamen ze zich ook om aan vrienden en familie te vertellen dat ze liever voor de kinderen zorgen dan buitenhuis te werken.

« Hoe gaat men ervoor zorgen dat ouders hun werk en hun gezin beter kunnen combineren? »

Bedrijven of werkgevers kunnen inspanningen doen om ouders meer tijd te geven om bij hun kinderen te zijn. Er zijn verschillende mogelijkheden waardoor ouders hun werk beter kunnen combineren met hun familielevens.

Bijvoorbeeld:

1. thuiswerk: een deel van de tijd kan de ouder thuiswerken in plaats van op kantoor. Zo verliest hij of zij minder tijd door onderweg te zijn en het werk kan soepeler worden georganiseerd.
2. meer betaald verlof vóór de bevalling
3. meer dagen vaderschapsverlof (van 10 tot 15 dagen)
4. een beter systeem voor het ouderschapsverlof (dat is als ouders verlof nemen om te zorgen voor hun gezin)
5. pauzes op het werk zodat moeders borstvoeding kunnen geven terwijl ze werken
6. kinderdagverblijven organiseren op het werk.

Voor ouders met hele jonge kinderen is het belangrijk dat de kinderdagverblijven kwaliteit garanderen zodat vaders en moeders hun jonge kinderen daar met een gerust hart kunnen achterlaten. Sommige ouders werken 's avonds –in een restaurant bijvoorbeeld- maar het kinderdagverblijf sluit meestal al om 19u. Andere ouders hebben wisselende werkuren. Zij moeten hun kinderen op onregelmatige uren kunnen brengen en afhalen. Op sommige plaatsen komen er meer projecten voor opvang van jonge kinderen in de vakantieperiode, en wordt er ook meer opvang georganiseerd voor zieke kinderen.

3.2. Gezinnen moeten toegang krijgen tot kwaliteitsvolle diensten

Ouders moeten gebruik kunnen maken van aangepaste opvang voor hun kinderen terwijl ze zelf gaan werken. Kinderen moeten naar een kwaliteitsvolle school kunnen gaan en moeten kwaliteitsvolle gezondheidszorg krijgen. Als een kind problemen heeft, moet er een goede samenwerking zijn tussen alle diensten om het probleem op te lossen.

« Kwaliteitsvolle diensten, wat bedoelt men daarmee? »

A. Speciale aandacht voor jonge kinderen

De kinderjaren van 0 tot 3 jaar en zelfs de tijd voor de geboorte, als de moeder in verwachting is, zijn heel belangrijk voor een kind. Als een kind grote armoede kent tijdens de eerste levensjaren, dan kan dat ernstige gevolgen hebben voor zijn toekomst. Gezinnen met jonge kinderen moeten daarom zeker ondersteuning krijgen.

Goede kinderopvang is belangrijk voor kwetsbare gezinnen.

Kwetsbare gezinnen, of gezinnen in armoede, vinden moeilijk een plaats voor hun kind in een kinderdagverblijf. Nochtans is goede kinderopvang voor deze gezinnen nog belangrijker dan voor andere. De ouders volgen immers vaak een opleiding of hebben tijd nodig om werk te zoeken. De opvang is ook belangrijk voor de kinderen zelf. Ze leren er omgaan met andere kinderen en samen spelen.

Soms heeft een gezin grote problemen en is er nood aan ondersteuning door professionelen (beroepsmensen) zoals dokters, verpleegsters, maatschappelijk werkers enzovoort. Soms is het nodig dat een gezin tijdelijk in een opvanghuis gaat wonen. Dat is een plaats waar een gezin door artsen, psychologen en maatschappelijk werkers wordt geholpen. Het gaat bijvoorbeeld over opvanghuizen voor vrouwen met kinderen. Die vrouwen hebben vaak grote financiële problemen. Ze hebben misschien geen vrienden of familie en ze zijn niet in staat om alleen te wonen. Professionelen helpen hen dan om voor zichzelf en hun kind(eren) te zorgen, zodat zij stap per stap leren om weer op eigen benen te staan.

Er bestaan ook ontmoetingsruimten, plaatsen waar moeders en vaders die moeite hebben om met elkaar te communiceren (omdat ze in scheiding zijn, omdat er geweld is in het gezin,...) elkaar en de kinderen kunnen ontmoeten op een rustige manier. Er zijn maatschappelijk werkers aanwezig die kunnen helpen als dat nodig is. Want voor een kind is het belangrijk dat het contact heeft met beide ouders, zelfs als een van de ouders problemen heeft.

In de toekomst zullen die opvanghuizen en ontmoetingsruimten worden versterkt en verbeterd.

Ik ben het product van twee ouders

Elk kind heeft het recht om contact te hebben met beide ouders, ook als zijn ouders niet langer met elkaar praten, als de ouders gescheiden zijn, of als er geweld bestaat tussen de ouders. Voor een opgroeiend kind zijn beide ouders belangrijk. Ouders zijn niet perfect en ook al hebben ze veel problemen, ze blijven altijd de ouders van hun kind. Daarom moet steeds een manier gevonden worden om in contact te blijven met beide ouders. Zelfs al ziet het kind een ouder niet vaak en zelfs al moet dat contact doorgaan in een beschermde omgeving.

B. Speciale aandacht voor de gezondheid

Kinderen die opgroeien in armoede hebben vaak gezondheidsproblemen. Daarom worden er maatregelen genomen om hun gezondheid beter op te volgen. Vooral direct na de geboorte zal de gezondheid van die kinderen goed opgevolgd worden. Er wordt ook meer informatie gegeven aan de mama's die in verwachting zijn van een kind. Zij kunnen gratis naar de dokter gaan. Het is ook van groot belang om te zorgen voor de geestelijke gezondheid van de moeders. Voelt de moeder zich goed in haar vel nu ze een kind verwacht? Is ze gelukkig of verdrietig? Is ze ontspannen of staat ze onder stress? Is haar gedrag veranderd sinds ze zwanger is of niet?

Geestelijke gezondheid

De problemen van elke dag veroorzaken veel stress voor mensen in armoede. Soms heeft dat ook gevolgen voor hun kinderen die dan moeite hebben om goed te leren praten of om zich te uiten. De kinderen kunnen gedragsproblemen hebben of weinig zelfvertrouwen. Die kinderen moeten steun krijgen om zelfvertrouwen te ontwikkelen, om hun eigen sterke punten te leren kennen en om te leren communiceren. Misschien hebben ze behoefte aan betere werkmethode voor hun schoolwerk of misschien willen ze praten met iemand om hun problemen op te lossen.

Kinderen en jongeren moeten dan weten bij wie ze terecht kunnen. Ze moeten een netwerk hebben van mensen die hen kunnen helpen. Dat netwerk kan bestaan uit leerkrachten, jeugdwerkers, maatschappelijk werkers, artsen en psychologen.

« Wat doet men om school leuker en goedkoper te maken? »

C. Een kwaliteitsschool voor elk kind

Elk kind heeft recht op goed onderwijs. De toegang tot onderwijs moet niet alleen gratis zijn, er moeten ook voldoende plaatsen zijn voor alle kinderen en elke school moet kwaliteitsvol onderwijs bieden.

De school is belangrijk voor kinderen en jongeren. Ze leren er veel, ze maken er vrienden. Voor kinderen en jongeren in armoede is dat niet altijd zo makkelijk. Hun schoolcarrière is vaak getekend door mislukkingen: slechte rapporten, zittenblijven, doorschuiven van ASO naar TSO, BSO of van gewoon onderwijs naar buitengewoon onderwijs.

Er moeten voldoende leerkrachten zijn en de leerkrachten moeten weten hoe ze de zwakkere leerlingen kunnen helpen. Elke school moet ervoor zorgen dat kinderen die geen Nederlands spreken (of Frans of Duits, naargelang hun woonplaats) zo snel mogelijk en met de beste methodes die taal leren. Ouders en kinderen moeten zich welkom voelen in de school. Leerkrachten moeten rekening houden met de sociale en culturele achtergrond van hun leerlingen.

Het belang van de kleuterschool

Goed onderwijs begint al in de kleuterschool. Niet alle ouders kennen het belang van kleuteronderwijs. Daarom sturen ze hun jonge kinderen soms te weinig naar school, of gaan hun kinderen pas later naar de kleuterschool. Die kinderen lopen een groter risico op zittenblijven, al van in het eerste leerjaar. Deze sociale ongelijkheid vergroot nog gedurende het lager onderwijs. Daarom moeten ouders goed geïnformeerd worden over het belang van de kleuterschool.

Sociale mix

In het plan worden een hele reeks initiatieven voorgesteld om kinderen en ouders uit verschillende sociale milieus, uit verschillende culturen, van verschillende leeftijden, meisjes en jongens,... bijeen te brengen. We leven allemaal samen in dezelfde stad, hetzelfde dorp, en we moeten elkaar beter leren kennen. Dat kan het best door samen dingen te doen.

D. Samenwerking tussen alle diensten

Alle diensten die zich bezighouden met kinderen, gezondheid, onderwijs en huisvesting moeten zoveel mogelijk samenwerken. De verschillende personen of instanties betrokken bij een kind, moeten regelmatig vergaderen, informatie uitwisselen en zoeken naar de beste oplossingen. Als een dienst het kind niet kan helpen, dan moet het kind zo snel mogelijk worden doorverwezen naar de dienst die kan helpen. Daarom zijn goede contacten tussen alle diensten nodig. Het belang van het kind en zijn familie staat centraal.

De overheid financiert projecten in de sociale economie die armoede bestrijden en die een betere combinatie van werk en gezin mogelijk maken. Sociale economiebedrijven zijn ondernemingen die niet als voornaamste doel hebben om winst te maken. Sociale economie bedrijven willen vooral werk en opleiding geven aan mensen die heel moeilijk een job vinden. Het werk in een dergelijk bedrijf heeft meestal een sociale doelstelling: ze werken aan een betere samenleving. Dat gebeurt op duizend verschillende manieren: door het maken van milieuvriendelijke producten, door reparatie en hergebruik van dingen die mensen weggooien (bijvoorbeeld in de kringwinkels), enzovoort.

Ook projecten en diensten die dicht bij de mensen staan worden ondersteund. Kinderopvang in de buurt is een goed voorbeeld hiervan. Dat is gemakkelijk voor ouders die geen auto hebben. Bovendien leren jonge kinderen uit de buurt elkaar kennen en worden al op jonge leeftijd vriendschappen gesloten.

Ook dokters, taallessen, huiswerkklassen enzovoort moeten in de eigen buurt zijn en gemakkelijk toegankelijk voor iedereen.

Gemeenten en OCMW's en plaatselijke organisaties die werken aan de bestrijding van kinderarmoede worden speciaal ondersteund. Vaak kennen zij de behoeften van de bevolking in hun gemeente het beste waardoor zij heel gerichte acties kunnen ondernemen. Vooral acties die gericht zijn op de integratie van alle bevolkingsgroepen zijn belangrijk.

3.3. Kinderen hebben het recht om gehoord te worden en moeten kunnen deelnemen aan sociale en culturele activiteiten

Kinderen hebben het recht om mee te spreken over alles wat hen aangaat: het leven in hun gemeente, hun stad en hun regio. Ze hebben het recht om hun mening te geven en ze hebben er recht op dat er rekening wordt gehouden met wat zij vinden. Dat betekent niet dat al wat ze zeggen uitgevoerd moet worden, maar wel dat er eventueel uitleg moet gegeven worden over waarom we wel of niet iets doen.

Daarnaast hebben kinderen en jongeren ook recht om deel te nemen aan vrijetijdsactiviteiten en op voldoende ruimte om jong te zijn.

A. Kinderen geven hun mening

Iedereen heeft recht op contact met anderen en het recht om mee te praten. Dit recht geldt ook voor kinderen. Kinderen zijn volwaardige burgers met een mening die moet worden gerespecteerd.

Kinderen en jongeren in armoede zijn experts als het over hun eigen leven gaat. Ze zijn een interessante en genuanceerde bron van informatie in de debatten die hen aanbelangen. Daarom is het spijtig dat ze in klassenraden of jeugdraden zelden aan bod komen. Die structuren boezemen hen weinig vertrouwen in en zijn zelden op hun maat.

Dat is een gemiste kans: de inbreng van jongeren kan een krachtige hefboom zijn om betere beleidskeuzes te maken, want ze bieden extra inzichten en informatie. Het is ook een gemiste kans omdat kinderen en jongeren geen passieve slachtoffers zijn. Ze willen en kunnen een actieve

rol spelen in de strijd tegen kinderarmoede en sociale uitsluiting. Participatie is geen cadeau en is geen luxe. Het is een noodzaak. En een recht.

Dat jongeren heel zinvol kunnen meepraten, werd aangetoond in het UNICEF-project "Dat denken we ervan. Jongeren geraakt door armoede spreken over hun leven". Daarin spreken kinderen en jongeren in armoede over wat zij zelf belangrijk vinden. Meer informatie kan je vinden via: http://www.unicef.be/_webdata/WDYT_NL_def.pdf

Wat is UNICEF?

Unicef is het Kinderfonds van de Verenigde Naties, dat werd opgericht in 1946. Het is de grootste organisatie in de wereld die opkomt voor kinderen en hun rechten.

In het plan zijn veel acties opgenomen om kinderen en jongeren hun rechten beter te leren kennen. Brochures worden gepubliceerd, overheden worden gesensibiliseerd en leerkrachten worden geïnformeerd.

Jongeren worden aangemoedigd om meer deel te nemen aan discussies en maatschappelijke debatten over allerlei onderwerpen die belangrijk zijn voor hen. Jongeren moeten al op jonge leeftijd leren om hun mening te uiten. Daarvoor moeten soms heel wat drempels neergehaald worden: niet iedereen kan of wil zomaar in een jeugdraad zitten bijvoorbeeld. Er zijn ook vele andere manieren

waarop jongeren kunnen meepraten. Zo kan een leerkracht in de klas aan de slag met de ideeën van de leerlingen. Opdat inspraak van kinderen zinvol en authentiek is, zijn er wel een paar randvoorwaarden. (zie http://www.unicef.be/_webdata/Manuel_NL_0.pdf)

Sommige organisaties nodigen een bekende persoon uit, zoals een voetballer of een zanger, om deel te nemen aan activiteiten of discussies. Zo wordt deelnemen aantrekkelijker voor de jongeren.

De communicatie tussen scholen en ouders kan beter. Scholen moeten daarvoor bijzondere inspanningen doen. Ouderverenigingen zullen proberen om meer ouders in armoede te betrekken bij hun werking.

School en ouders

Voor mensen in armoede is de school vaak een 'andere wereld' en scholen kennen de wereld van mensen in armoede niet. De communicatie tussen de school en de ouders is niet altijd even goed. Daardoor lijkt het alsof deze ouders niet geïnteresseerd zijn in het onderwijs van hun kind. Met een beetje aanmoediging zouden zij zich meer welkom voelen in de school en meer betrokken bij het schoolleven. Sterk betrokken ouders verhogen de kans op succes van hun kind. De school moet de ouders helpen zodat die weten hoe ze hun kind kunnen ondersteunen bij het leren: vragen hoe het was op school, ervoor zorgen dat het kind elke dag op tijd op school is, controleren of het kind zijn huiswerk maakte, zorgen dat er een rustige plek is om huiswerk te maken.

B. Kinderen nemen deel aan sociale activiteiten, zoals cultuur en sport

Kinderen in armoede moeten worden betrokken in het sociale leven. Ze moeten aan sport kunnen doen en deelnemen aan sociale en culturele activiteiten. Daarom krijgen de OCMW's geld om het abonnement op een sportclub te betalen voor kinderen of om toegangskarten te kopen voor een museum of zelfs om een computer te betalen. Jongeren krijgen meer informatie over culturele activiteiten dicht bij huis en er komen meer sportpleinen in open lucht die voor iedereen toegankelijk zijn.

Sport voor allen

Kinderen van 3 tot 8 jaar worden aangemoedigd om voldoende fysieke activiteiten te hebben. Veel beweging helpt het lichaam goed groeien. Onderzoek toont aan dat kinderen te weinig bewegen, waardoor ze niet alleen problemen krijgen met hun gewicht, maar waardoor er ook vertragingen optreden in de motorische ontwikkeling (alle bewegingen, het gebruik van spieren). Sportfederaties en sportclubs worden aangemoedigd om een aangepast aanbod te ontwikkelen voor jonge kansarme kinderen.

Sommige kinderen zijn nog nooit op vakantie geweest omdat hun ouders dat niet kunnen betalen. Er wordt nu geld vrijgemaakt zodat ook die gezinnen met jonge kinderen op vakantie kunnen gaan. Er worden ook vakantiecampen georganiseerd.

Ouders die hun kinderen niet kunnen voorlezen, kunnen hen nu meenemen naar voorleesmomenten op allerlei plaatsen.

Lezen is belangrijk, voor iedereen

Sommige ouders lezen hun kinderen nooit voor. Dat komt omdat ze de taal niet goed kennen, omdat ze zelf niet goed kunnen lezen of omdat ze niet weten hoe ze moeten voorlezen. Nochtans is het voor kleine kinderen heel belangrijk dat ze verhaaltjes horen. Zo leren ze meer woorden en leren ze beter praten. Verhaaltjes zijn ook goed voor hun verbeelding. Veel verenigingen organiseren voorleesmomenten in kinderkribbes, bibliotheken, kleuterscholen... Als je niet kan lezen of schrijven, dan heb je veel problemen in onze samenleving. Dat geldt vooral voor kwetsbare groepen zoals mensen in armoede of mensen uit de migratie.

Cultuur, hoezo?

Elk jaar komt er een actieplan zodat iedereen kan genieten van cultuur. Er zijn verschillende hinderpalen die verhinderen dat mensen naar de bioscoop gaan of naar het theater, naar een concert of tentoonstellingen. Er zijn bijvoorbeeld problemen met het vervoer, er is geen geld voor een toegangsticket, de mensen weten niet wat er te doen is, ze kennen het programma niet... Om deze problemen op te lossen moet men ze eerst goed kennen.

Cultuur moet ook dichterbij de mensen komen. Bijvoorbeeld in de school, op straat, in sociale woonblokken. Cultuur kan ook dichterbij de mensen worden gebracht door reizende voorstellingen – een reizend theater of muziekgroepen. De overheid wil de deelname van alle burgers aan het culturele leven stimuleren: door meer te organiseren in de culturele centra, door nieuwe projecten te stimuleren of door amateurgroepen te ondersteunen.

Door een betere samenwerking tussen scholen en verenigingen komt er meer cultuur in de scholen.

3.4. Hand in hand werken

Om armoede bij kinderen te bestrijden moet ze op verschillende manieren worden aangepakt. Dit vereist dat de verschillende regeringen samenwerken. Dit nationaal plan ter bestrijding van kinderarmoede moedigt de dialoog aan tussen alle betrokken partijen, met één gemeenschappelijk doel.

De OCMW's worden aangemoedigd om samen te werken met scholen, kinderdagverblijven en armenverenigingen om armoede te bestrijden. Samen kunnen ze oplossingen vinden voor de kinderen in hun gemeente. De OCMW's kennen de verborgen armoede het best. Zij kunnen een centrale rol spelen in de opsporing van armoede bij kinderen. Het OCMW kan mensen informeren over armoede en het OCMW ondersteunt leerkrachten en zorgverleners (zoals artsen, verpleegkundigen, fysiotherapeuten, enzovoort) waar nodig.

De overgang van de kinderopvang naar het eerste kleuterklasje is een spannend moment voor kleuters. Voor veel kinderen is het een moeilijk moment. Daarom moet iedereen goed samenwerken om die overgang te vergemakkelijken.

De samenwerking tussen de verschillende beleidsniveaus (de federale regering, de gewestregeringen, de gemeenschapsregeringen, de gemeentes) en tussen de verschillende sectoren (welzijn, gezondheid, onderwijs, OCMW, enzovoort) wordt versterkt. Er worden bruggen gebouwd tussen wie zich bezighoudt met gezondheid, met gezin, met onderwijs, met jeugd, met gelijkheid van kansen.

« Wat kan ik doen? »

4. Tot besluit

Alle acties in het plan worden op dit ogenblik gerealiseerd om de situatie van kinderen te verbeteren. Dit actieplan is een contract waarbij veel mensen beloven om samen iets te veranderen voor kinderen in armoede. Er zijn grote budgetten voorzien. De politici zullen controleren of de acties worden uitgevoerd en of ze het juiste resultaat hebben.

Armoede bij kinderen is een probleem dat ons allemaal aan gaat en we kunnen vaak meer doen dan we zelf denken. Ook jongeren. Ieder van jullie mag ons schrijven en voorstellen doen. We wachten op jullie reacties en commentaren. We willen graag lezen welke acties jij gaat ondernemen.

Het volstaat om een boodschap te sturen naar: jongereninspraak@mi-is.be

RECYCLED

Papier gemaakt van gerecycleerd materiaal

FSC® C008551

SAMEN TEGEN KINDERARMOEDE

Een uitgave van POD Maatschappelijke Integratie

De POD MI is een overheidsdienst die ernaar streeft een menswaardig bestaan te waarborgen aan alle personen.

<http://www.mi-is.be>

POD MAATSCHAPPELIJKE INTEGRATIE
BETER SAMEN LEVEN
SPP INTÉGRATION SOCIALE
MIEUX VIVRE ENSEMBLE

